

Janusz Ostrowski^{1, 2}, Stanisław Czekalski³, Bolesław Rutkowski^{2, 4}¹III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławku²Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego³Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu⁴Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XIV — Profesor Raymond Ardaillou

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology. Part XIV — Professor Raymond Ardaillou

ABSTRACT

The series of publications on the honorary members of the Polish Society of Nephrology started in 2013 with Professor Tadeusz Orłowski, the Society's first President, whereas the latest issue of Forum Nefrologiczne featured another its President — Professor Kazimierz Bączyk. This 14th article in the series is an attempt to present Professor Raymond Ardaillou, another, after Gabriel Richet, French researcher and doctor enjoying the highest honour granted by the Polish Society of Nephrology. Working with the most outstanding representatives of the world of nephrology

like Richet or Hamburger, Ardaillou himself has become one of the most influential characters in the field. Still active today Ardaillou has taken numerous prominent positions and has been a frequent visitor to Poland. Following WW2 he was one of the first to establish professional cooperation with Polish doctors greatly adding to the development of their knowledge and careers. What is more, he is known to have organised invaluable help for our country in the difficult times of political and economic transformation.

Forum Nefrol 2016, vol 9, no 2, 136–140

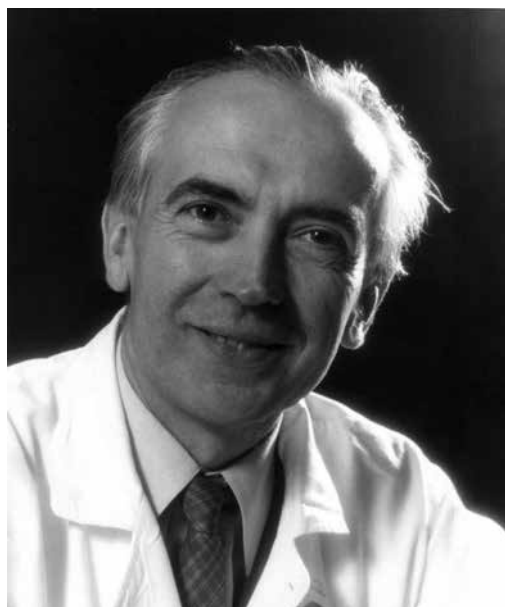
Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

Niniejsze opracowanie jest czternastym z serii „Członkowie Honorowi PTN”, które ukazuje się na łamach „Forum Nefrologicznego” co kwartał już czwarty rok. Autorzy przedstawili dotychczas sylwetki wielu polskich i zagranicznych sław nefrologicznych wyróżnionych zaszczytnym tytułem członka honorowego PTN. Jako pierwszy został przedstawiony pierwszy prezes, profesor Tadeusz Orłowski, a w ostatnim numerze inny wybitny polski nefrolog, profesor Kazimierz Bączyk, jeden

z późniejszych prezesów naszego towarzystwa. W tym numerze bohaterem będzie kolejny po Gabrielu Richecie francuski uczony, światowej sławy nefrolog, fizjolog i patofizjolog, Profesor Raymond Ardaillou. Profesor wielokrotnie przebywał w Polsce, zapraszał do swoich laboratoriów wielu polskich badaczy. Pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji we francuskich i międzynarodowych instytucjach i towarzystwach naukowych. W dalszym ciągu aktywnie uczestniczy w życiu nefrologicznym na arenie

Adres do korespondencji:

dr hab. Janusz Ostrowski
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny
III Oddział Chorób Wewnętrznych
i Nefrologii
ul. Wieniecka 49, 87–800 Wrocławek
tel.: 54 412 96 00, faks: 54 412 96 10
e-mail: ostryjan@poczta.onet.pl

Rycina 1. Profesor Raymond Ardaillou (ze zbiorów Profesora R. Ardaillou)

Rycina 2. Zespół Kliniki Nefrologicznej Gabriela Richeta z 1965 roku. Raymond Ardaillou piąty z lewej w pierwszym rzędzie (ze zbiorów Profesora R. Ardaillou)

międzynarodowej. Wśród autorów niniejszego opracowania znajduje się już kolejny raz profesor Stanisław Czekalski, były bliski współpracownik Profesora zwłaszcza na początku swojej bogatej kariery naukowej [1–3].

Raymond Ardaillou urodził się 10 czerwca 1930 roku w Villeneuve-sur-Lot we Francji. Studia medyczne rozpoczął w 1947 roku w Paryżu. W 1954 roku został lekarzem stażystą. W 1956 roku spędził sześć miesięcy, a następnie dwa lata (1959–1960) w nowo utworzonej klinice nefrologii kierowanej przez Jeana Hamburgera w Szpitalu Necker w Paryżu. Gabriel Richet, który był głównym asystentem Hamburgera, został mentorem Raymonda Ardaillou. W szpitalu Necker, w okresie, kiedy w medycynie zaczęto wprowadzać metody badawcze oparte na biochemii i histologii, Raymond Ardaillou uczestniczył we wdrażaniu leczenia chorych z ostrą niewydolnością nerek, używając do tego celu nowego modelu aparatu do hemodializy (Necker). Dużo czasu spędzał także w laboratorium, gdzie stosował nowe techniki badawcze (fotometr płomieniowy i optyczny) do oznaczania sodu i potasu, a także badania równowagi kwasowo-zasadowej. Używał elektroforezy do separacji białek osocza, a także mierzył filtrację kłębuszkową, stosując klirensy inuliny, kreatyniny i kwasu hipurowego. Opiekował się też pierwszymi pacjentami, u których wykonano przeszczepienie nerki. W 1955 roku pod kierownictwem Gabriela Richeta przygotował pracę doktorską na

temat roli enzymów proteolitycznych w utracie masy mięśniowej obserwowanej u pacjentów z ostrą niewydolnością nerek. Doktorat wyróżniony został srebrnym medalem. W tym samym roku Ardaillou uzyskał dyplom z biochemii i techniki medycznej. Od roku 1960 był adiunktem i ordynatorem oddziału na wydziale medycznym Uniwersytetu Paryż VI (ryc. 1).

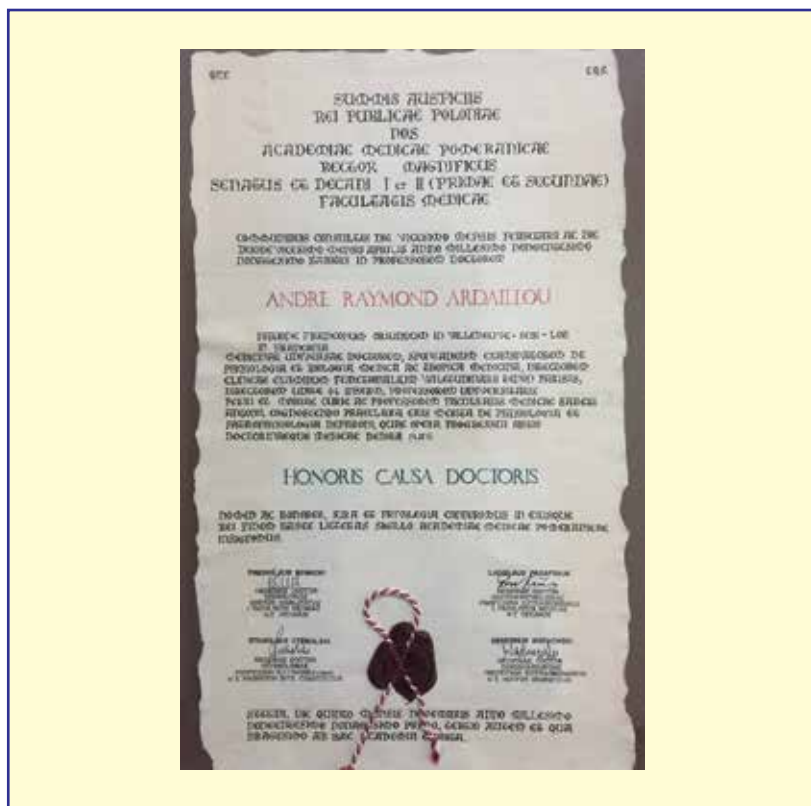
W 1961 roku za swoim mentorem, profesorem Richetem, przeniósł się do drugiej kliniki nefrologicznej w Paryżu w szpitalu Tenon. Tam w 1964 roku otrzymał dyplom za stosowanie sztucznych izotopów w medycynie, a w 1965 roku specjalizację w dziedzinie medycyny tropikalnej. W 1966 roku uzyskał stopień samodzielnego badacza w zakresie fizjologii i biologii medycznej. Stopień profesora uzyskał w 1972 roku, a od 1973 roku pracował jako kierownik Oddziału Badań Czynnościowych szpitala Tenon. W latach 1976–1986 był ekspertem klinicznym w zakresie nefrologii, współpracując z francuskim Ministerstwem Zdrowia (ryc. 2).

Poza typową pracą kliniczną, profesor Ardaillou pełnił także okresowo inne funkcje naukowe. Był między innymi prezydentem Grupy Badawczej Badań Czynnościowych przy francuskim Ministerstwie Zdrowia, członkiem Rady Naukowej Uniwersytetu St. Antoine w latach 1971–1974 i 1979–1986, dyrektorem GRECO CNRS 24 w latach 1983–1987, a od 1 października 1983 roku pełnił funkcję dyrektora jednostki badawczej, Francuskiego Narodowego Instytutu Zdrowia (INSERM, *Institut*

▶▶ Dużo czasu spędzał także w laboratorium, gdzie stosował nowe techniki badawcze (fotometr płomieniowy i optyczny) do oznaczania sodu i potasu, a także badania równowagi kwasowo-zasadowej ◀◀

Rycina 3. Nadanie Profesorowi Raymondowi Ardaillou tytułu doktora *honoris causa* w Akademii Medycznej w Szczecinie. Z lewej profesor Ardaillou, z prawej profesor Stanisław Czekański (ze zbiorów prof. Stanisława Czekańskiego)

Rycina 4. Dyplom doktora *honoris causa* prof. Ardaillou w Rektoracie Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie (fot. Janusz Ostrowski)

National de la Santé et de la Recherche Médicale). Profesor był bardzo aktywnym członkiem wielu towarzystw naukowych — Towarzystwa Fizjologicznego krajów francuskojęzycznych, Francuskiego Towarzystwa Nefrologicznego (w latach 1965–1978 był sekretarzem gene-

ralnym), Międzynarodowego Towarzystwa Nefrologicznego, Europejskiego Towarzystwa Badań Klinicznych i innych.

W 1996 roku Profesor został wybrany na członka Francuskiej Akademii Medycyny, a w 2011 roku został sekretarzem stałym (*secrétaire perpétuel*) tej prestiżowej instytucji. Z tym wiąże się udział w opracowywaniu wielu dokumentów i raportów dla rządu francuskiego dotyczących istotnych problemów zdrowia publicznego. Wśród nich znajdowały się zagadnienia zmian w prawie bioetycznym, identyfikacji osób na podstawie analizy biometrycznej i genetycznej, farmakogenetyki, możliwości stosowania komórek macierzystych i inne.

Profesor Raymond Ardaillou jako światowy autorytet w dziedzinie fizjologii i fizjopatologii nefronu, regulacji hormonalnej czynności nerek i biochemii klinicznej opublikował łącznie ponad 300 prac naukowych w czasopismach międzynarodowych. Jest także autorem bądź współautorem wielu rozdziałów w podręcznikach dla lekarzy i studentów medycyny. Za swoje nieprzeciętne osiągnięcia naukowe został wybrany na członka sekcji fizjologii i medycyny Akademii Europy, a także na członka zagranicznego wielu Akademii Medycyny (w Serbii, Rumunii i Belgii). We Francji był też prezydentem *Fondation du Rein*, gdzie organizował corocznie Światowe Dni Nerek i wspierał finansowo badania naukowe w dziedzinie nefrologii. Taką samą funkcję pełnił w Towarzystwie Roberta Debré, gdzie pomagał francuskim laboratoriom w pozyskiwaniu środków finansowych z prywatnych źródeł. W Polsce w 1991 roku został uhonorowany tytułem doktora *honoris causa* Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie (ryc. 3, 4).

Główne zainteresowania naukowe profesora Ardaillou to studia poświęcone zaburzeniom równowagi wodno-elektrolitowej, funkcji kłębuszka nerkowego, mechanizmom włóknienia nerek w przebiegu nadciśnienia tętniczego. Najważniejsze osiągnięcia to wykazanie, że kłębuszek nerkowy jest tkanką docelową i miejscem syntezy hormonów oraz mediatorów kontrolujących filtrację kłębuszkową, miejscem syntezy mediatorów pełniących ważną rolę w rozwoju procesów zapalnych kłębuszka nerkowego, badania nad rolą przed-sionkowego peptydu natriuretycznego w utrzymaniu równowagi bilansu sodowego ustroju w niewydolności nerek oraz charakterystyka metabolizmu angiotensyny II, degradujących ją enzymów i receptorów w nefronie.

Profesor Raymond Ardaillou utrzymywał bardzo ściśle międzynarodowe kontakty, między

innymi poprzez zapraszanie na staże naukowe do kierowanych przez siebie laboratoriów zagranicznych badaczy i klinicystów. Wśród nich byli lekarze ze Stanów Zjednoczonych, Australii, Japonii, Serbii, Włoch, Holandii, Kanady, Chin i przede wszystkim z Polski. Wkrótce po zakończeniu II wojny światowej, jako jeden z pierwszych uczonych francuskich w dziedzinie medycyny, wspólnie z Gabrielem Richetem, odwiedził Polskę z wykładami, nawiązując bardzo ścisłą współpracę z niektórymi ośrodkami w Polsce. Dzięki niemu kilku polskich lekarzy mogło odbyć staże naukowo-badawcze w ośrodkach francuskich. Byli to między innymi dr Stanisław Czekalski, dr Wojciech Pruszczyński i dr Andrzej Oko. Współpraca przyniosła wymierne efekty w postaci wielu wspólnych publikacji, a także wprowadzenia w Polsce nowych metod badawczych. W 1973 roku wprowadzono do diagnostyki klinicznej oznaczanie cyklicznego adenozy-3',5'-monofosforanu (cAMP), w 1985 roku oznaczano stężenie wazopresyny, a w latach 1986–1989 prowadzono badania nad patofizjologiczną rolą przedsiorkowego peptydu natriuretycznego (ANP, *atrial natriuretic peptide*) (ryc. 5) [4–6].

Profesor Raymond Ardaillou jest nadal czynnym uczestnikiem wielu wydarzeń naukowych. Jako naoczny świadek uczestniczył w ewolucji nefrologii w ciągu ostatnich ponad 50 lat. Współuczestniczył w tworzeniu i rozwoju nefrologii i pierwszych europejskich klinik nefrologicznych, rozwijał nowe techniki umożliwiające poprawę rokowania w leczeniu zwłaszcza przewlekłej niewydolności nerek. Uczestniczył w rozwoju wiedzy na temat fizjologii kłębuszka nerkowego i stał się pionierem w tej dziedzinie. Przyczynił się w znacznym stopniu do rozwoju nefrologii we Francji, a rozwijając bliską współpracę naukową z przedstawicielami innych krajów, także Polski, przyczynił się w znacznym stopniu do rozwoju nefrologii w Europie i na świecie. Jego ostatnie wystąpienie poświęcone osobie swojego nauczyciela i mentora Gabriela Richeta w czasie Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Historii Nefrologii (IAHN, *International Association for the History of Nephrology*) odbywającego się w Milazzo na Sycylii we Włoszech w październiku 2015 roku i uznanie, z jakim się tam spotkał, są dowodem na szacunek, jakim cieszy się Profesor w międzynarodowym środowisku nefrologicznym. Działalność na rzecz rozwoju polskiej nefrologii, a także pomoc niesiona naszemu krajowi w trudnych czasach naszej historii też są godne najwyższego uznania (ryc. 6) [7].

Rycina 5. Kopie stron tytułowych prac współautorstwa profesora Ardaillou i: A. profesora Stanisława Czekalskiego; B. doktora Wojciecha Pruszczyńskiego

Rycina 6. Profesor Raymond Ardaillou w czasie Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa Historii Nefrologii w Milazzo na Sycylii w 2015 roku (fot. Janusz Ostrowski)

STRESZCZENIE

W 2013 roku autorzy zapoczątkowali serię publikacji dotyczących członków honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Profesor Tadeusz Orłowski, pierwszy prezes PTN, był również pierwszym bohaterem tej serii. W ostatnim tegorocznym numerze „Forum Nefrologicznego” przedstawiono postać kolejnego przewodniczącego PTN, profesora Kazimierza Bączyka. W tej publikacji, już czternastej w serii, przedstawiamy kolejnego po Gabrielu Richecie francuskiego uczonego i lekarza, który został uhonorowany tytułem członka honorowego, najwyższym wyróżnieniem, jakim dysponuje PTN. Jest nim profesor Raymond Ardaillou, najbliższy współpracownik wielkich uczonych — Jeana Hamburgera i wspomnianego

już wcześniej Gabriela Richeta. Profesor Raymond Ardaillou współpracował z tak wybitnymi postaciami i sam stał się później jedną z nich, mającą wielki wpływ na rozwój zarówno francuskiej, jak i światowej nefrologii. Pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, do chwili obecnej czynnie uczestniczył w życiu naukowym. Co ważne, Profesor wielokrotnie odwiedzał Polskę. Jako jeden z pierwszych po II wojnie światowej rozpoczął współpracę z polskimi lekarzami, pomagał im w rozwoju ich kariery zawodowej. W trudnych czasach przemian politycznych i ustrojowych zaangażowany był w organizowanie pomocy dla naszego kraju.

Forum Nefrol 2016, tom 9, nr 2, 136–140

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

Piśmiennictwo

1. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część I. Prof. dr hab. n. med. Tadeusz Orłowski. Forum Nefrol. 2013; 1: 71–75.
2. Ostrowski J., Czekalski S., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XIII — Profesor Kazimierz Bączyk. Forum Nefrol. 2016; 1: 267–271.
3. Ostrowski J., Rutkowski B., Czekalski S. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część VIII — Profesor Gabriel Richet. Forum Nefrol. 2014; 4: 285–289.
4. Ardaillou R. Curriculum vitae. 2015.
5. Czekalski S. Prof. dr n. med. André Raymond Ardaillou, doktor honoris causa Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. Annales Academiae Medicae Stettiniensis, PAM w Szczecinie, suppl. 44. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 1998: 73–75.
6. Czekalski S., Rutkowski B. The history of nephrology in Poland. J. Nephrol. 2006; 19 (supl. 10): S150–S158.
7. Ardaillou R., Ronco P. Gabriel Richet: the Man and the Scientist. G. Ital. Nefrol. 2016; 33 (S66).